

gazdasági meghódítása s az idők folyamán messze földek arany kalászszal ékes szántókká, dús legelőkké, gyümölcsös vagy veteményes kertté alakultak át, míg a hegyek oldalait a venyige, a dúsán termő szőlő kezdte ellepni. Lassankint valóságos mintagazdasággá vált mind-egyik telepök s hogy az ilyen gazdaság nem csupán birtokosának fizette bőkezűen a reá fordított munkát, hanem az egész vidék, messze föld gazdasági fejlődését is igen jelentékenyen befolyásolta, az magától értődik. A cziszterciek millenáris Emlékkönyve a gazdaságtörténet szempontjából is figyelmet érdemel tehát, noha természetesen csak általános, nagy vonásokban rajzolt képét adhatja a rend ebbeli jelentőségének. Ezen fejtegetéseit itt annál inkább rövidre foghatja, mert ugyancsak a történelmi bevezetés szerzője néhány hazai cziszterczi kolostor történetét már önálló monographiákban megírta. Mindazáltal a gazdaságtörténész az Emlékkönyvben sem haszon nélkül fog buvárkodni. Talál benne anyagot s különben is élvezetet fog találni a nagy diszmű remek kiállításában, gyönyörű képeinek hosszú sorában s elismeréssel fog adózni mindazoknak, kik a szép munka létrejöttében közreműködtek.

Ay.

Gróf Széchenyi István műszaki alkotásai. A m. tud. Akadémia megbízásából írta és az 1895 november 3-án tartott Széchenyi-ünnepen kivonatosan előadta *Lipthay* Sándor. Budapest. Az Athenaeum r. társulat könyvnyomdája. 1896.

Roppant átalakulásokon, mélyre ható reformokon ment át Magyarország gazdasági élete az utóbbi két emberöltő folyamán s a nagy munka oroszlánrésze gróf Széchenyi István lánglelkéhez fűződik, ki nemesak korának gondolkodását termékenyítette meg, hanem az eszmék végtelen kincses házat hagyta áldásos örökül az utódokra is. Hatalmas alkotásokat létesített már maga s a lánczhidban és sok más maig virágzó művében szebb, nagyszerűbb emléket állított nevének, mint a minővel az utókor tudta emlékezete iránti háláját kifejezni. De a mit maga végrehajtani nem birt, azt napirendre hozta, kezdeményezte, örökül hagyta a kedvezőbb viszonyok közt élő későbbi nemzedéknek. Abban az irányban, melyet ő adott a folyamszabályozási munkálatoknak, haladnak azok legalább sok lényeges részökben napjainkban is. A dunai Vaskapu zuhatagainak szabályozását, mely épen az imént nyert befejezést, az ő lánglelke indította meg. Az Alföld csatornázásának tervei ő hozzá nyulnak vissza s általában sok nagy gazdasági vagy műszaki alkotáshoz, melynek valósitása csak a mai ember nyom feladata lett, az ösztönzés még Széchenyitől indult ki. A maga korának politikai mozgalmában és küzdelmeiben új emberek és eszmék háttérbe szoríthatták ugyan Széchenyit, de a gazdasági életben, a gazdasági reformok és

vajadások terén ő maradt a nemzet első vezére, a nemzet irányadó nagy közgazdasági politikusa mindaddig, míg 1848 második felében szellemének világa el nem homályosodott. E téren nem kerekedett fölébe korának egy szereplője sem; e téren ő adta az irányt, ő dominált, mert természetes lángesze mellett volt egy olyan tulajdonsága, melylyel versenytársai egyike sem dicsekedett. Volt annyi sokféle gazdasági, kivált műszaki ismerete, tapasztalata, mint kora többi vezérlő politikusai közül senkinek. A többek közt ezt az igen érdekes tanúságot is nyújtja Liphay Sándor kitünő munkája, mely Széchenyi egyéniségének egy speciális mozzanatát helyezi világitásba. Liphay maga is jeles szakember s mint ilyen kiválóan hivatott arra, hogy Széchenyi műszaki alkotásait megvizsgálja s vizsgálódásainak egyik legfontosabb eredménye az, hogy bebizonyítja, milyen sokféle és alapos technikai szakismerettel rendelkezett Széchenyi. Tulajdonképen csak a diploma hiányozott ahhoz, hogy valóságos mérnöknek tekinthessük. Szakismeretei, melyeket mindenképen és minden alkalommal, nem csupán gyakorlati tapasztalás útján, hanem a szakirodalom alapos tanulmányozásával is tökéletesíteni törekedett, megadták neki a mérnöki, a szakférfiúi minősítést, a mivel tervezgetéseinek és eszméi valóításának rendkívüli mértékben javára vált. Maga tudott a tárgyhoz szólni, bírálni; maga tudta munkatársait szakszerűen megválasztani, képességeiket megítélni. Eszmékben, tervekben nagyon termékeny volt az akkori időszak. De Széchenyi a maga szakértelmével hamar meg tudta ítélni, hogy a felmerülő eszmékben és tervekben mi a helyes és életre való s mi minden külső csillogás és csábító szemkápráztatás mellett a kivihetetlen. Ez juttatta azon helyzetbe, hogy az egyes actualis kérdésekben mindig ki tudta választani a leghelyesebbeket s azokat a leghelyesebb uton, a legalkalmasabb eszközökkel tudta végrehajtani. Végtelenül tanúságos munkát végzett tehát s az egész korszakot jellemző világitásba helyezte Liphay Sándor, midőn végig kíséri Széchenyit a lánczhíd, a Dunaszabályozás és gőzhajózás, az aldunai utépités, a Tiszaszabályozás, a vasuti ügyek s sok más közgazdasági alkotás terén. Érdekes, vonzóan írott munkája a mindinkább szaporodó Széchenyi-irodalom egyik legbecsesebb terméke. —y.

Vásárhelyi Pál élete és művei. Születésének századik évfordulója alkalmából összeállította *Gonda Béla*. Budapest. 1896. Kiadja a magyar mérnök- és építész-egylet.

A 284 oldalra terjedő, számos képpel és műszaki ábrával diszitett kötet egyik legkiválóbb műszaki írónk és gyakorlati mérnökünk, Széchenyi István gróf egyik legjelesebb munkatársa emlékezetének van szentelve. Mintegy három ivnyi terjedelmű, emlékbeszéd alakjában szerkesztett életrajz nyitja meg, melyben *Gonda*